

KAUNO KARTŲ NAMŲ SMURTO PREVENCIJOS TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kauno kartų namų gyventojų ir darbuotojų smurto prevencijos tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) paruoštas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014-07-14 įsakymu Nr. A1 – 377 patvirtinto Socialinės globos normų aprašo 4 priedu, Lietuvos Respublikos Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje 2011-05-26 įstatymu Nr. XI-1425, Kauno kartų namų darbo tvarkos taisyklėmis, Kauno kartų namų gyventojų, kuriems teikiama ilgalaikė socialinė globa vidaus tvarkos taisyklėmis.

2. Aprašo tikslas yra sukurti saugią ir palankią aplinką, kurioje Kauno kartų namų (toliau – Namų) gyventojai ir darbuotojai jaustųsi gerbiami, priimti ir saugūs. Šis Aprašas skirtas ginti Namų gyventojus nuo smurto artimoje aplinkoje bei užtikrinti jų saugumą ir nustatyti personalo veiksmus įvykus smurto atvejui.

3. Taikant smurto prevencijos priemones vadovujamasi šiais principais: smurtą patyrusio asmens teisėtų poreikių užtikrinimo, konfidencialumo, teisingumo, bendradarbiavimo, dalyvavimo. Vykdamas smurto intervenciją - numatomi Namų darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į fizinio ir psichologinio smurto stabdymą.

II. SMURTO SAMPRATA, FORMOS IR SMURTO ATPAŽINIMO KRITERIJAI

4. Pagrindinės šiame Apraše vartojamos sąvokos:

Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Yra išskiriamos keturios pagrindinės smurto artimoje aplinkoje formos: fizinis, psichologinis, seksualinis smurtas, finansinis. Gali būti naudojamas vienos formos smurtas, tačiau dažniausiai pasitaiko keleto jų kombinacija, pvz.: psichologinis smurtas naudojamas kartu su fiziniu.

Fizinis smurtas – tai neteisėtas tyčinis prieš žmogaus valią jo organizmui daromas fizinis poveikis, nukreiptas į asmens gyvybės atėmimą, žalos sveikatai padarymą, fizinio skausmo ar kitų fizinių kančių sukėlimą, laisvės atėmimą arba bejėgiškos būklės sukėlimą (stumdyimas, mušimas, sužeidimas, fizinio suvaržymo priemonių taikymas, raminamųjų vaistų skyrimas be gydytojo paskyrimo, nužudymas). Fizinis smurtas gali būti vienkartinis įvykis arba pasikartojantys, ilgą laiką besitęsiantys veiksmai. Fizinio smurto sukelta žala gali varijuoti nuo lengvo nubrozdinimo, mėlynių iki kaulų lūžių ar net gyvybei grėsmingų sužalojimų.

Fizinis smurtas atpažįstamas iš žymių ant asmens kūno, tačiau neretai apie patirtą fizinę traumą galima spręsti iš pasikeitusio asmens elgesio ar emocijų.

Nepriežiūra - būtinos kasdienės pagalbos ir higienos ar bendros priežiūros nesuteikimas, ypač nepakankamas aprūpinimas maistu ar gėrimu, nepakankama nevaikštančių gyventojų priežiūra, dėl kurios susidaro pragulos, priskiriamas prie fizinio smurto apraiškų.

Psichologinis smurtas (emocinis ir verbalinis) – tai pavojingas tyčinis poveikis kito žmogaus psichikai, verčiant bijoti (bauginant), kad dėl tolesnių grasinančiojo veikslių ar neveikimo atsirastų tam tikros neigiamos pasekmės. Psichologinis smurtas – sunkiausiai atpažįstama ir nustatoma smurto prieš asmenį forma, nes ji nepalieka žymių ant kūno, jo pasekmės pasireiškia tik vėliau. Psichologinis smurtas siejamas su grasinimu, gėdinimu, žeminimu, patyčiomis, agresyvumu, nukreiptu į nukentėjusį ir žodiniu užgauliojimu, asmens plūdumu, jo keikimu, šaukimu. Kai žmogus smurtauja psichologiškai, jis tarsi žaidžia su kito žmogaus mintimis, jausmais, savijauta. Tokiame santykiyje yra prarandama lygybė tarp dviejų žmonių, nes vienas tampa tarsi stipresnis, kontroliuojantis ir valdingesnis, o kitas paklusnesnis ir nukentėjęs. Visais atvejais psichologinis smurtas sukelia nemalonius jausmus, mažina savivertę ir verčia jaustis kaltu. Psichologinis smurtas taip pat gali kelti mintis, kad neva esi nestabilus ar psichiškai sutrikęs. Žmogus, patiriantis psichologinį smurtą, dažnai yra išnaudojamas. Psichologinį smurtą padeda atpažinti šie smurtaujančių asmenų elgesio požymiai: nepagarbos demonstravimas, neigiamas pasisakymas, viešas žeminimas, nuolatiniai grasinimai sukelti fizinę žalą, išnaudojimas namuose ir kt., darbui reikalingos informacijos nuslėpimas.

Mobingas - tikslinis, sisteminis, ilgą laiką pasikartojantis asmens elgesys, kurio dažniausias tikslas – pažeminti, apjuokti kurį nors kitą asmenį, sumažinti jo vertę, didinti įtampą bendruomenėje.

Moberis (smurtautojas) – nelaimingas asmuo, viskuo nepatenkintas, visur skubantis, savo vidinę vertę matuojantis įtaka, turtu, pareigomis ir kitais galią parodančiais dalykais. Jis tikrai nepraleis progos pastebėti klaidą ir pasityčioti. Tai žmogus, trokštantis puikybės, mokantis gerai save pateikti, bet stokojantis pasitikėjimo savimi ir labai bijantis, kad kažkas ateis ir užims jo vietą.

Seksualinis smurtas – yra kėsintis ne tik į asmens gyvybę, sveikatą, asmens kūno neliečiamumą, bet ir socialinę laisvę, asmenybės garbę ir orumą, t.y. tuo pačiu metu seksualiniame smurte pasireiškia fizinio ir psichologinio smurto bruožai.

Finansinis, ekonominis smurtas arba materialinis išnaudojimas yra disponavimas turtu be įgaliojimų, nekilnojamojo turto pardavimas be sutikimo, įtikinėjimas arba vertimas dovanoti pinigus, pinigų arba daiktų pasisavinimas, pinigų prievartavimas, neteisėtas gyventojų piniginių lėšų panaudojimas.

5. Bet kokios formos smurtas yra žmogaus teisių ir laisvių pažeidimas, kurį reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai ir teisės aktai.

III. ASMENS APSAUGA NUO SMURTO KAUNO KARTŲ NAMUOSE

6. Gyventojų susirinkimuose, individualaus ar grupės darbo metu Namų gyventojams bei kitiems paslaugų gavėjams primenama apie elgesio taisyklių laikymąsi, tinkamas bendravimo formas ir etikos normas bendravime su aplinkiniais asmenimis. Linkusio smurtauti asmens Individualios socialinės globos plane turi būti atitinkami įrašai dėl prevencinių priemonių. Smurto ir kiti nelaimingi įvykiai registruojami „Nelaimingų įvykių, susijusių su asmens sveikatos būklės pablogėjimu, asmens teisių pažeidimais, registracijos žurnalas“. Žurnalą pildo slaugytojos arba socialinės darbuotojos.

7. Smurto prevencija - planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto rizikai mažinti. Namuose susitarta dėl elgesio normų darbuotojams ir gyventojams per atitinkamus dokumentus. Namuose vadovaujama Kauno kartų namų darbo tvarkos taisyklėmis, Kauno kartų namų gyventojų, kuriems teikiama ilgalaikė socialinė globa vidaus tvarkos taisyklėmis, Etikos kodeksu, pareigybių aprašymuose nustatytais elgesio normomis.

8. Namuose taikomos šios prevencinės priemonės: darbuotojų bei gyventojų švietimas (paskaitos, seminarai, konferencijos) smurto prevencijos klausimais; emociškai saugios aplinkos kūrimas; greitas konfliktų sprendimas ir greita reakcija į bet kokios rūšies smurto apraiškas; aiškumas darbuotojui, ko iš jo tikimasi. Darbas turi būti aiškiai apibrėžtas ir turi pakakti apmokymų pavestam darbui atlikti; priemonių, padedančių megzti lygiaverčius ir nuoširdžius santykius tarp gyventojų ir darbuotojų, ieškojimas; darbuotojų informavimas apie įvykusį smurto faktą; draudimas skleisti asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją, vengti apkalbų, intrigų; darbuotojų ir gyventojų tarpusavio pagarbos skatinimas; bendruomeniškumo, paslaugumo, draugiškumo, rūpinimosi vienas kitu ir kitų vertybių puoselėjimas; pasikartojantis gyventojų supažindinimas su elgesio taisyklėmis bei kalbėjimasis su gyventojais apie smurtinio elgesio atpažinimą; parengta trumpa atmintinė paslaugų gavėjams ką jie turi daryti patyrus/pastebėjus smurto atvejį (priedas Nr. 1); gyventojų ilgalaikis psichologinis konsultavimas; vengimas apgyvendinti viename kambaryje gyventojus, kurie nuolat konfliktuoja tarpusavyje arba agresyviai nusiteikę vienas kito atžvilgiu; vengimas besitęsiančio streso darbe; gyventojų, linkusių į agresyvų elgesį, individualus palydėjimas į veiklas ir kt.; įstaigos kultūros puoselėjimas; siekimas, kad darbuotojų bendravimas turi būti pagrįstas pagarba, atidumu ir atvirumu;

9. Namuose dirba psichologas, kuriuo gyventojai bei darbuotojai pasitiki ir kuriam turėtų pranešti apie psichologinio smurto darbe atvejus (psichologės kab. Nr. 304).

IV. PERSONALO VEIKSMAI ĮVYKUS SMURTO ATVEJUI

10. Smurto intervencija – Namų darbuotojų veiksmai, nukreipti į bet kokios smurto formos stabdymą. Tai gali būti: reagavimas; asmens, naudojusio smurtą sustabdymas - žodinis įspėjimas, policijos iškvietimas, iškilus aplinkinių ar smurtautojo grėsmei sveikatos būklei ir gyvybei - taikomos priemonės, aprašytos Kauno kartų namų agresyvaus ir smurtinio elgesio valdymo bei fizinio suvaržymo priemonių taikymo tvarkos apraše; asmens, naudojusio smurtą atskyrimas (išvedimas į kitą patalpą - „ramybės“ kambarį Nr. 248); pirmosios pagalbos suteikimas nukentėjusiam asmeniui; elgesio taisyklių priminimas smurtaujančiam; gyventojų šeimos narių informavimas; smurto atvejo įregistravimas „Nelaimingų įvykių, susijusių su asmens sveikatos būklės pablogėjimu, asmens teisių pažeidimais, registracijos žurnale“;

11. Apie kiekvieną įvykusį smurto atvejį surašomas įvykio aktas (kai įsitraukia gyventojai) arba tarnybinis pranešimas (kai smurtauja darbuotojas) ir pateikiamas Namų administracijai;

12. Administracija, gavusi:

12.1. tarnybinį pranešimą, nedelsdama aiškinasi situaciją vadovaudamasi Kauno kartų namų darbo tvarkos taisyklėse nustatyta tvarka;

12.2. įvykio aktą, nedelsdama pradeda tirti smurto atvejį, įtraukiant Namų socialinį darbuotoją bei Namų gyventojų tarybą:

12.2.1. sudaromas veiksmų planas. Su juo supažindinami visi atvejuje dalyvavę asmenys, išklausomos abi įvykyje dalyvavusias šalys, atsižvelgiama į šalių paaiškinimus, aplinkybes, ankstesnį smurtautojo elgesį.

12.2.2. teikiamos individualios psichologinės pagalbos paslaugos nukentėjusiajam, smurtautojui ir smurtą stebėjusiems liudininkams;

12.2.3. smurtaujančiam gyventojui gali būti siūloma rinktis kitą socialinės globos įstaigą.

13. Smurtautojas, padaręs žalą žmogaus sveikatai, turtui, aplinkai, taip pat padaręs neturtinę žalą, privalo ją atlyginti smurtą patyrusiam asmeniui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

14. Už melagingus pareiškimus gali būti taikomos drausminės priemonės.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Su šiuo Aprašu supažindinami visi Namų darbuotojai ir gyventojai. Aprašas gali būti keičiamas administracijos bei darbuotojų iniciatyva. Jo įgyvendinimo procedūros turi būti nuolatos peržiūrimos, ypač tada, kai įvyksta incidentas, susijęs su smurtu – administracija ir darbuotojai turi nutarti, kaip būtų galima pakeisti jo įgyvendinimo procedūrą, kad toks incidentas daugiau

nepasikartotų. Namų administracija kartą per metus įvertina „Nelaimingų įvykių, susijusių su asmens sveikatos būklės pablogėjimu, asmens teisių pažeidimais, registracijos žurnale“ aprašytų įvykių aplinkybes bei pobūdį siekiant nustatyti tendencijas bei priimti sprendimus dėl prevencinių veiksmų. Taip pat kartą metuose vykdomi periodiniai mokymai personalui apie smurto atpažinimo ir prevencijos būdus. Kauno kartų namų gyventojų ir darbuotojų smurto prevencijos tvarkos aprašas skelbiamas internetinėje svetainėje www.kartunamai.lt.

ATMINTINĖ GYVENTOJAMS

ATPAŽINKITE SMURTĄ IR KVIESKITE PAGALBĄ, JEIGU:

- JUS MUŠA;
- STUMDO;
- GAŠDINA;
- TYČIOJASI;
- ĮŽEIDINĖJA;
- ATIMA MAIŠTĄ;
- NELEIDŽIA UŽSIIMTI MĖGSTAMA VEIKLA;
- IGNORUOJA;
- ŽEMINA, VARTOJA NECENZŪRINIUS ŽODŽIUS.

JŪS NE VIENIŠAS - NIEKAS NETURI TEISĖS JUS SKRIAUSTI ! VEIKSMAI PATYRUS SMURTĄ:

- **NEDELSIANT REAGUOKITE IR IŠSIKVIESKITE PAGALBĄ;**
- **NESILEISKITE Į DISKUSIJAS SU SMURTAUTOJU;**
- **IŠLIKITE RAMŪS IR IŠKLAUSYKITE AIŠKIĄ DARBUOTOJŲ INSTRUKCIJĄ;**
- **PRIREIKUS MEDICININĖS AR PSICHOLOGINĖS PAGALBOS-NEDELSKITE - KREIPKITĖS Į SPECIALISTUS.**

Pastebėjus kitokios formos (psichologinį, ekonominį, emocinį, seksualinį ir t.t.) smurtą – **NETYLĖKITE** ir kreipkitės nurodytais telefonais:

„Sidabrinė linija“ - 8800 800 20 I-V 8-20 val.

„Vilties linija“ - 116 123 I-VI visą parą

